

مرکز جدید رقابت قدرت‌های جهانی

آرمین منتظری

دبیر گروه دیپلماسی و بین‌الملل

یک صبح مه‌آلود در ماه ژوئن سال ۱۹۳۷، یک هواپیمای تویپولوف-۲۵ شوروی به خلبانی والری چکالوف، ابرها را شکافت و با طی کردن ۸ هزار و ۸۰۰ کیلومتر، در فرودگاه صحرایی پیرسون در واشنگتن فرود آمد و به این ترتیب اولین پرواز بدون توقف فراقطبی را به پایان رساند. این اتفاق نشان داد که قطب شمال نه یک فضای نفوذناپذیر، بلکه مسیری بین اوراسیا و آمریکای شمالی است. دو سال قبل از پرواز طولانی چکالوف، ژنرال آمریکایی، بیلی میچل، در سخنرانی خود در جلسه استماع کمیته نظامی مجلس نمایندگان ایالات متحده، ضمن تأکید بر ارزش و اهمیت قدرت هوایی موجود و نظهور آمریکا، اظهارنظر قابل توجهی داشت که در آن زمان کمی اغراق‌آمیز به نظر رسید. او گفته بود: «الاسکا مرکزی‌ترین مکان در جهان برای هواپیماها است و کاربرد این مکان در مورد اروپا، آسیا یا آمریکای شمالی صادق است. من به آینده ایمان دارم و معتقدم کسی که الاسکا را در دست دارد، جهان را در اختیار خواهد داشت و فکر می‌کنم الاسکامهمترین مکان استراتژیک در جهان است. «شاهکار چکالوف، نقطه نظر میچل را تقویت کرد؛ و امروز بعد از گذشت ده‌ها سال، الاسکا میزبان بزرگترین مجموعه هواپیماهای نسل پنجم در جهان است. قطب شمال بیش از ۷۵ سال است که درهایش را به روی نیروی هوایی آمریکا باز کرده است. در طول جنگ سرد، زیردریایی‌های مجهز به موشک هسته‌ای ایالات متحده در زیر یخ‌های قطبی کمین کرده و به صورت دوره‌ای با نمایش قدرت‌شان، قابلیت‌های هسته‌ای آمریکا و اهمیت استراتژیک قطب شمال را به نمایش می‌گذاشتند. اما امروزه، صرفاً هوا یا دریای زیر یخ نیست که اهمیت استراتژیک قطب شمال را تقویت می‌کند. تغییر اقلیم، موجب شده وسعت و ضخامت یخ‌های قطب شمال کاهش یابد و مطالعات متعدد نشان می‌دهد که ظرف ۱۵ سال آینده، مرکز قطب شمال، حداقل در طول تابستان عاری از یخ خواهد بود. سطح دریای قطب شمال، که مدت‌ها پوشیده از یخ بود و اجازه عبور و مرور کشتی‌ها را نمی‌داد، امروز در حال باز شدن است و ترافیک کشتی‌های تجاری، علمی و نظامی در این دریا دیده می‌شود. این مسئله باعث شده تا بُعد جدیدی در حوزه امنیت در قطب شمال تقویت شود. اما تغییر اقلیم در قطب شمال تنها مورد توجه برنامه‌ریزان نظامی و متفکران استراتژیک نیست. هر خطر جدیدی، فرصت‌ها و فضا‌های جدیدی را برای انطباق و سازگاری ایجاد می‌کند. مناطقی که با کاهش وسعت و ضخامت یخ‌های قطبی روبه‌رو هستند، در حال حاضر شاهد افزایش مداوم فعالیت دریایی در قطب شمال، به‌ویژه در امتداد خط ساحلی شمالی روسیه هستند. این امر می‌تواند مسیرهای دسترسی جدیدی برای کالاهای آسیای مرکزی فراهم کند. این کالاهای اکنون می‌توانند از طریق رودخانه‌ها به قطب شمال عاری از یخ وارد شده و سپس به بازارهای بین‌المللی منتقل شوند. گرم شدن آب و هوا می‌تواند فرصت‌های کشاورزی جدیدی را در قطب شمال ایجاد کند و برخی از ناامنی‌های غذایی فعلی در مناطق قطب شمال را کاهش دهد. در سراسر قطب شمال، مواد معدنی حیاتی در حوزه انرژی وجود دارد. قطب شمال ذخیره‌ای غنی از هیدروکربن است و این منابع انرژی، فرصت‌هایی را برای توسعه اقتصادی و امنیت منابع ملی فراهم می‌کنند. چالش‌های قطب شمال به سرعت در حال تغییر است و این منطقه هر روز بیشتر از دیروز به یک میدان رقابت آزمایش برای فناوری‌های جدید، از کاربردهای گسترده پهپادها تا فناوری‌های جدید حوزه انرژی، از جمله راکتورهای هسته‌ای کوچک، از کشاورزی صنعتی و پیشرفته با هوش مصنوعی گرفته تا ماهواره‌های توسعه‌یافته و سایر سیستم‌های مخابراتی تبدیل می‌شود. فرسایش ساحلی و ذوب شدن لایه‌های یخ‌های دائمی، نیازمند ارائه راهکار جدید مهندسی است. گسترش فعالیت‌های دریایی نیازمند آگاهی بیشتر از حوزه فعالیت و افزایش قابلیت‌های امداد و نجات است. علاوه بر این تغییر الگوهای پوشش گیاهی و جانوری در قطب شمال، سازوکارهای مدیریتی جدیدی را برای ایجاد تعادل بین شکار و ماهیگیری معیشتی، تفریحی و تجاری می‌طلبد.

بین‌الملل
INTERNATIONAL

یاسمن طاهریان

خبرنگار گروه بین‌الملل

دونالد ترامپ در جریان انتخاب اعضای کابینه خود، دو نفر از جمهوری خواهان ایالت فلوریدا را برای سمت‌های کلیدی انتخاب کرد؛ مارکو روبیو به‌عنوان وزیر امور خارجه که بالاترین مقام دیپلماسی آمریکاست و مایک والتز، ژنرال بازنشسته نیروهای ویژه ارتش آمریکا را که به مواضع تند خود علیه چین شناخته می‌شد، به‌عنوان مشاور امنیت ملی. ترامپ با انتخاب این دو نفر نشان داد او در تیم امنیت ملی و سیاست خارجی خود به‌جای انزواگرایان حامی ایده «اول آمریکا»، که طرفداران بسیاری در میان مردم آمریکا پیدا کرد، بیشتر به دنبال افراد تندرو است. افرادی که سکان‌دار این سمت‌ها در کابینه می‌شوند با قدرت زیادی که به دست می‌آورند می‌توانند سیاست‌های ترامپ در مورد درگیری‌های اوکراین، غزه و سراسر جهان را شکل دهند. اما با گذشت ۱۰۰ روز از بازگشت ترامپ به دولت، نقش استیو ویتکاف دوست قدیمی رئیس‌جمهور که سابقه دیپلماتیک ندارد، پررنگ‌تر از این دو عضو منتخب بوده است. دست‌کم برای وزیری که در توصیف مسئولیت‌های شغلی‌اش، مشاور ارشد رئیس‌جمهور در سیاست خارجی و هدایت اولویت‌های سیاست خارجی واشنگتن بیان شده، مارکو روبیو در سه مسئله اوکراین، غزه یا ایران بسیار دورتر از فردی آشناست؛ او اغلب فضا را به ویتکاف می‌دهد و وظیفه‌اش بیشتر کنترل بحران است تا تصمیم‌گیری.

مدیریت مذاکرات برای سه درگیری، کارنامه بزرگی برای بیشتر دیپلمات‌های کارکنسته محسوب می‌شود؛ درگیری‌هایی که «چالش‌های عظیم» محسوب می‌شوند که به گفته آرون دیوید میلر، مذاکره‌کننده وزارت خارجه در دولت‌های دموکرات و جمهوری خواه و یکی از شرکت‌کنندگان در مذاکرات اعراب و اسرائیل، پیچیدگی‌ها و اختلافات بین آنها می‌تواند به‌اندازه «پارک ملی گرند کنین» (دره‌ای ژف در ایالت آریزونا) باشد. مذاکرات صلح با اوکراین و غزه و توافق هسته‌ای با ایران می‌تواند تعیین‌کننده عصر جدیدی باشد اما ترامپ برای مدیریت این مذاکرات، وفاداری را در اولویت قرار داد و استیو ویتکاف که یکی از غول‌های اسلاک نیویورک بود را انتخاب کرد. گفته‌ها حاکی از آن است که ترامپ مذاکرات را همانند جوش دادن معاملات ملکی می‌داند. این اولین حضور ویتکاف در دیپلماسی بین‌المللی است که نگرانی بسیاری از کارشناسان سیاسی را برانگیخته است. گفته می‌شود ویتکاف قرار است این معاملات را به سرانجام برساند و پس از آن این وزارت خارجه آمریکا خواهد بود که جزئیات توافقنامه‌ها را اجرا کند. او با ذهنیت رئیس‌جمهور آمریکا آشنایی دارد و قرار نیست هیچ هدفی جز آنچه در ذهن ترامپ است را اجرا کند. ویتکاف می‌داند که باید پیروزی‌های دیپلماتیک را برای رئیس‌جمهور عجول آمریکا رقم بزند اما هر چقدر مذاکرات ویتکاف با سه کشور مورد نظر طولانی‌تر شود، اعتبار ترامپ بیشتر زیر سوال می‌رود.

روبیو که پیش از وزارت خارجه، در مجلس سنا فعالیت می‌کرد همواره مواضع تندی علیه چین، ایران و به‌ویژه ونزوئلا داشت که حتی تلاش‌های آمریکا برای برکناری نیکولاس مادورو رئیس‌جمهور این کشور را هدایت می‌کرد. روبیو در عین حال با اینکه مواضع تندی علیه روسیه و به‌ویژه ولادیمیر پوتین داشت اما در نهایت دیدگاه‌های خود را به ترامپ و اطرافیانش نزدیک‌تر کرد و انتقادهای شدید خود را نسبت به کمک‌های مالی آمریکا به اوکراین نشان داد.

مایک والتز نیز گفته است که ترامپ برای پایان دادن به جنگ‌ها در غزه و اوکراین اقدامی فوری انجام می‌دهد تا تمرکز آمریکا و دارایی‌های نظامی را به سوی منطقه ایندوپاسیفیک و مقابله با چین هدایت کند. روبیو و والتز در ظاهر نشان می‌دهند که با ترامپ مبنی بر اختیار تام اسرائیل برای اینکه «در غزه کار را یکسره کند» هم‌نظرند و پیشنهاد کردند که برای محدودتر کردن ایران کمپین فشار اقتصادی و دیپلماتیک اعمال شود. برای تکمیل تیم روبیو و والتز، دونالد ترامپ سراغ مایک هاکبی رفت و او را به‌عنوان سفیر آمریکا در اسرائیل انتخاب کرد. این سه نفر ذهنیت یکسانی درباره ایران دارند: عدم اعتماد و بعد راستی‌آزمایی. روبیو و والتز هر دو از حامیان اسرائیل‌اند. روبیو، دولت جو بایدن را به‌دلیل عدم حمایت‌های کافی از اسرائیل در جنگ علیه غزه متهم می‌کرد و والتز، بایدن را متهم می‌کرد که برای رسیدن به آتش‌بس در غزه اسرائیل را تحت فشار قرار می‌دهد.

اما افراد دیگر در حلقه نزدیک به ترامپ، مثل جی‌دی ونس، معاون رئیس‌جمهور، تولسی گابارد، مدیر اطلاعات ملی و تاکر کارلسون، مجری تلویزیونی که حرف‌هایش بر ترامپ و تمام جریان سیاسی او تأثیر می‌گذارد، ایده‌های «عدم مداخله در کشور‌های دیگر» را در گوش دیگر ترامپ می‌خوانند. از آنجایی که خیلی‌ها در اسرائیل معتقدند که تنها راه جلوگیری از ایران برای رسیدن به سلاح هسته‌ای حمله نظامی به تاسیسات

جریان شناسی

مذاکرات آمریکا درباره ایران اوکراین و غزه دولت ترامپ را به دو دسته تبدیل کرده است

تک‌سویه

مارکو روبیو و مایک والتز در ظاهر نشان می‌دهند که با ترامپ مبنی بر اختیار تام اسرائیل برای اینکه «در غزه کار را یکسره کند» هم‌نظرند و پیشنهاد کردند که برای محدودتر کردن ایران کمپین فشار اقتصادی و دیپلماتیک اعمال شود. برای تکمیل تیم روبیو و والتز، دونالد ترامپ سراغ مایک هاکبی رفت و او را به‌عنوان سفیر آمریکا در اسرائیل انتخاب کرد.

این سه نفر ذهنیت یکسانی درباره ایران دارند: عدم اعتماد و بعد راستی‌آزمایی

اتمی است، کارلسون اسرائیل را به‌جای متحد ناگزیر هر دو حزب دموکرات و جمهوری خواه به‌عنوان کشور متخاصم بر شمرد. به‌گزارش خبرگزاری هیل، کارلسون رابطه نزدیکی با جی‌دی ونس دارد و یکی از افرادی بود که توانست ترامپ را متقاعد کند او را به‌عنوان معاون ریاست جمهوری خود انتخاب کند.

▼ ترامپ به چه کسی گوش می‌کند؟

طبق گزارش‌ها آخرین نفری که در اتاق می‌ماند کسی است که تأثیر ماندگار و بیشترین نفوذ را بر ترامپ دارد. دوستی ویتکاف و ترامپ به ۴۰ سال پیش برمی‌گردد. در کاخ سفید رسم این است که تمام افرادی که سمت مشاور یا دستیار رئیس‌جمهور را دارند می‌توانند هر زمانی که بخواهند وارد اتاق بیضی شوند؛ استیو ویتکاف نیز از این مزیت بهره‌مند است. او حالا فرستاده ویژه ترامپ در خاورمیانه است؛ همان سمتی که در دور اول ریاست‌جمهوری ترامپ، جرد کوشنر، داماد او بر عهده داشت. کوشنر که حالا یک شرکت سرمایه‌گذاری دارد نیز از جهان معاملات ملکی آمده بوده و در دوران خود پرونده‌های بسیاری را برای ترامپ مدیریت کرد که شامل طرح صلح خاورمیانه، مذاکرات تجاری با مکزیک و کانادا و اصلاحات قوانین مهاجرت می‌شود.

به گزارش نیویورکر تبادلات گستاخانه به همراه تکریم‌های متواضعانه در واشنگتن امر ناآشنایی نیست. ادوارد ون کلوربرگ سوم (که زمانی وکیل صدام حسین نیز بود) و مجله اسپای در مقاله‌ای او را «بی‌شرم‌ترین دلال سیاسی واشنگتن» خطاب کرده بود، می‌گفت: «شرم برای سوسول‌هاست». این امر در واشنگتن ترامپ هم به‌وضوح دیده می‌شود: اگر می‌خواهید کار خود را پیش ببرید یا از دردسر دور بمانید، رئیس‌جمهور را به همان اندازه‌ای که از خود ستایش می‌کند، ستایش کنید. تکریم و فرمانبرداری در هر طرف دیده می‌شود. به گزارش نیویورکر همین چند وقت پیش در یکی از جلسات کابینه، وزرای ترامپ نوبت به نوبت او را ستایش کردند. بروک رولینز از وزارت کشاورزی گفت: «دیدگاه شما نقطه عطف و تحولی در تاریخ آمریکاست». پم باندی، دادستان کل گفت: «شما با اکثریت قاطع با بیشترین تعداد رای انتخاب شدید. آمریکایی‌ها می‌خواهند شما رئیس‌جمهور باشید». و مارکو روبیو که گفت: «کاری که شما انجام می‌دهید خدمت بزرگی به کشور ما و در نهایت برای جهان است.»

مارکو روبیو، در میان تمام گزینه‌های کابینه ترامپ، راحت‌ترین جلسه بررسی صلاحیت را داشت و با ۹۹-۰ رای تاریخی سنا به‌عنوان وزیر امور خارجه انتخاب شد. در آن زمان او تنها فردی بود که گزینه «نیمه عادی» به‌نظر می‌رسید اما به هر حال سابقه کمتری نسبت به سلف‌های خود داشت. مارکو روبیو به‌عنوان رئیس دستگاه دیپلماسی آمریکا هنوز نتوانسته نفوذ و تأثیر خود را نشان دهد. گزارش‌ها از پشت‌درهای بسته

حاکمی از آن است که روبیو شکایت‌هایی به‌ویژه در مورد طرح‌های ایلان ماسک برای کاهش هزینه‌های دولت و در وزارتخانه تحت ریاست او داشته است.

روبیو از بدو ورود به مجلس سنای آمریکا به عنوان یکی از مخالفان پرسروصدای الحاق شبه‌جزیره کریمه به روسیه شناخته شد. او سال ۲۰۱۴ گفت: «شما اساساً روسیه را می‌بینید که تصمیم گرفته از شکل روندهایی که در اوکراین پیش می‌رود، خوشش نمی‌آید، پس حمله می‌کند و آن منطقه را تصرف می‌کند. به شیوه عملکرد (روسیه) دقت کنید. آنها کار خود را انکار می‌کنند. آنها سربازان روسی را در یونیفرم‌هایی که هیچ نشانه‌ای روی آنها نیست، به کریمه فرستادند.»

روبیو همچنین یکی از منتقدان سرسخت ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهور روسیه بود. او در سال ۲۰۱۵، پوتین را «گانگستر و جانی» خطاب کرد. روبیو حتی در مقطعی در سال ۲۰۱۷ در جلسه بررسی صلاحیت رگس تیلرسون برای وزارت خارجه، او را بازخواست کرد تا بگوید که آیا ولادیمیر پوتین یک جنایتکار جنگی است یا نه؟ روبیو در واکنش به تیلرسون که گفت او از این عبارت برای پوتین استفاده نمی‌کند، پاسخ داد: «نباید گفتن این حرف سخت باشد که ارتش ولادیمیر پوتین در حلب سوریه، جنایت جنگی مرتکب شده و من عدم توانایی شما در ادعان به موضوعی که سراسر جهان با آن موافق است را مایوس‌کننده می‌دانم.» ممکن است فکر کنید روبیو درباره چند هفته گذشته به‌ویژه هنگام دیدار پرتنش ولودیمیر زلنسکی، رئیس‌جمهور اوکراین با دونالد ترامپ حرف‌هایی برای گفتن داشته باشد اما در عوض آنچه دوربین‌ها نشان دادند این بود که موقع مشاجره، انگار او تلاش می‌کند خود را کاملاً نامرئی نشان دهد، آب شود و در زمین فرو رود.

علاوه بر مسئله صلح روسیه و واکراین، شواهد نشان می‌دهند مارکو روبیو در روند سیاست خارجی دونالد ترامپ در خاورمیانه نیز کنار گذاشته شده است. ویتکاف کسی بود که به غزه رفت. او کسی بود که تأیید کرد آمریکا با حماس در ارتباط است و حالا هم مسئولیت مذاکرات با ایران، روسیه و اوکراین را برعهده دارد.

برخی معتقدند که روبیو باید انتظار چنین برخوردی را از ترامپ می‌داشت. ترامپ در دور اول ریاست‌جمهوری‌اش، روبیو را «مارکو کوچولو» خطاب می‌کرد. به گزارش سی‌ان‌ان، روبیو از همان اول می‌دانست که کار کردن با ترامپ کار آسانی نیست. او می‌دانست که ترامپ سابقه اخراج مقامات با انتشار یک توییت را دارد. اما آنچه نمی‌دانست این بود که ممکن است نزدیک‌ترین دوست ترامپ او را به حاشیه براند. ویتکاف نقش اصلی را در پیروزی‌های سیاست خارجی ترامپ برعهده دارد؛ آزادی گروگان‌ها در اسرائیل، آتش‌بس در غزه که حالا از سوی اسرائیل نقض شده و بازگشت مارک فوگل، زندانی آمریکایی از روسیه پس از آنکه ویتکاف شخصاً به مسکو سفر کرد تا